

УДК 34.096

Петренко Максим Михайлович

студент

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

***Анотація.** В даній статті досліджується терористичний акт як кримінальне правопорушення та відповідальність за його вчинення. Зокрема, розглядається актуальність проблеми неправильного надання кримінально-правової оцінки вчинюваним діям, що призвела до масового відкриття кримінальних проваджень за фактом вчинення терористичного акту, які, попри застосування різних методик дослідження, залишилися незакритими та нереалізованими.*

***Ключові слова:** кримінальне правопорушення, тероризм, терористичний акт, відповідальність, злочин, небезпека, шкода.*

Постановка проблеми. У 2013 році у провадженні СБУ було лише 4 кримінальних справи щодо вчинення терористичних актів. У 2014-2019 рр. для кваліфікації злочинів терористичної спрямованості слідчі СБУ найбільше застосовували статтю 258 КК України (терористичний акт) та статтю 258-3 КК України (створення терористичної групи чи терористичної організації). Так, за даними сайту офісу Генерального прокурора України за статтею 258 у 2014-2019 рр. обліковано 5644 кримінальних провадження, вручено повідомлення про підозру в 130 провадженнях, направлено до суду з обвинувальним актом 65 проваджень.

Більшість злочинів, кваліфікованих відповідно до статті 258, стосується дій членів незаконних збройних формувань у контексті

захоплення контролю над частинами території Донецької та Луганської областей та подальшого збройного конфлікту. До 2018 року уряд України не визнавав прямо наявність збройного конфлікту на сході України, офіційно оголосивши це проведенням антитерористичної операції на сході України. Відповідно, багато злочинів, скоєних у контексті збройного конфлікту на сході України, видаються неправильно кваліфікованими як терористичні злочини відповідно до національного законодавства, і це пояснює таку велику кількість кримінальних проваджень за статтею 258, в яких фактично не проводилося розслідування. Саме тому актуальним постає дослідження даної тематики.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженням тематики займалося багато науковців, зокрема Л. М. Демидова, В. П. Ємельянов, Ю. А. Лапутін, С. М. Мохончук, А. В. Савченко, М. І. Хавронюк, О. Попович та інші.

Мета статті полягає у дослідженні поняття тероризму, зокрема терористичного акту як кримінального правопорушення, а також встановленої законодавцем відповідальності за вчинення таких дій.

Виклад основного матеріалу. Терор (terror, у перекладі з латини — страх, жах) — залякування людей, що виражається в насильстві та вбивствах. Терором також називається загроза фізичної розправи з політичних чи якихось інших мотивів або залякування з загрозою розправи або вбивства. Основні та ключові ідеї у боротьбі з тероризмом регламентує Закон України “Про боротьбу з тероризмом”.

Боротьба з терористичними актами є сучасним завданням для світової спільноти, держав, науковців і пересічних громадян. Терористичні акти реєструються в Україні та інших країнах у досить значній кількості зі зростаючими за кількісними показниками суспільно небезпечними наслідками. За даними поважних міжнародних інституцій, лише 34 країни не зазнають терористичних проявів, а Україна у 2017 р. посідає вже 17

сходинку за рівнем терористичного впливу серед усіх країн світу [1, с. 12, 13].

Терористичні акти та інша терористична діяльність стає глобальним і національним лихом, з яким слід боротися різними засобами: політичними, соціальними, економічними, гуманітарними та кримінально-правовими [2, с. 1]. Тому в Кримінальному кодексі України передбачено відповідальність за вчинення терористичного акту та інші дії, пов'язані із цим.

Терористичний акт, тобто застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків, якщо такі дії були вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, міжнародними організаціями, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста), а також погроза вчинення зазначених дій з тією самою метою - караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років з конфіскацією майна або без такої [3].

Під тероризмом розуміють залякування населення, органів влади з метою досягнення злочинних намірів. Він полягає у погрозі насильством, підтриманні стану постійного страху з метою досягнути певних політичних чи інших цілей, спонукати до певних дій, привернути увагу до особи терориста або організацій, які він представляє. Заподіяння чи загроза заподіяння шкоди є своєрідним попередженням про можливість спричинення більш тяжких наслідків, якщо вимоги терористів не буде сприйнято. Характерною ознакою тероризму є його відкритість, коли про мету заподіяння шкоди чи погрози, про вимоги широко розголошується.

Об'єктом злочину виступає громадська безпека. Об'єктивна сторона злочину виражається у 6 активних діях:

- застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, які створювали небезпеку для життя чи здоров'я людини, або заподіяння значної майнової шкоди чи настання інших тяжких наслідків;
- погроза вчинення зазначених дій (ч. 1 ст. 258);
- створення терористичної групи чи терористичної організації;
- керівництво такою групою чи організацією;
- участь у ній;
- матеріальне, організаційне чи інше сприяння створенню або діяльності терористичної групи чи терористичної організації.

Суб'єктом злочину є фізична особа, осудна, яка досягла 14-річного віку.

Суб'єктивна сторона терористичного акту характеризується прямим умислом і хоча б однією спеціальною метою, зазначеною в диспозиції ч. 1 ст. 258:

- а) порушення громадської безпеки, залякування населення;
- б) провокація воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення;
- в) вплив на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами;
- г) привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів винного (терориста) .

Висновки. Отже, у даній роботі було розглянуто терористичний акт (тероризм, терористичні дії) як кримінально-каране діяння, за яке законодавством передбачено відповідальність, а також досліджено об'єкт, суб'єкт, об'єктивну та суб'єктивну сторони даного кримінального правопорушення.

Література

1. Демидова Л. М. Доктринальна модель кримінально-правової охорони громадської безпеки. Актуальні проблеми кримінально-правової охорони громадської безпеки : матеріали міжнар. круглого столу (м. Харків, 18 травн. 2018 р.) / укладачі : Л. М. Демидова, Н. В. Невідома. : Харків : Юрайт, 2018. С. 12–18.
2. Попович О. Терористичний акт у законодавстві України та зарубіжних країнах (порівняльно-правовий підхід) (Підприємництво, господарство і право, 2018). URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/8/35.pdf>
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341 - III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Коментар до Кримінального кодексу України. URL: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/kodeks/024/255.php>